

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 206/03-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. decembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku, zo sudkyne Ľudmily Gajdošikovej a zo sudcu Alexandra Bröstla v konaní o sťažnosti Ing. Z. R., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. P. E., B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 65/00 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. Z. R. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 65/00 **p o r u š e n é**
b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e** vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 65/00 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. Z. R. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie vo výške 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 25. septembra 2003 doručené podanie Ing. Z. R. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. P. E., B., označené ako „Sťažnosť vo veci porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 prvá veta Ústavy SR a proti porušovaniu základných práv a vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľka namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 65/00 proti Ing. J. R. o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželov podľa § 149 ods. 3 Občianskeho zákonníka.

Sťažovateľka uviedla, že návrh podala na okresnom súde 15. mája 2000. Okresný súd ju vyzval na zaplatenie súdneho poplatku 14. februára 2001. Po uhradení súdneho poplatku 21. februára 2001 okresný súd vykonal ďalší úkon vo veci až 24. januára 2002, keď zaslal návrh na začatie konania odporcovi na vyjadrenie. Po vyjadrení odporcu (doručenom okresnému súdu 15. marca 2002) okresný súd vykonal ďalší úkon až 7. augusta 2002, keď vyzval sťažovateľku na predloženie príslušných listinných dôkazov. Sťažovateľka tieto dôkazy predložila okresnému súdu 16. septembra 2002. Nahliadnutím do spisu 26. júna 2003 sťažovateľka zistila, že okresný súd od doby zaslania dokladov

nevykonával vo veci žiadny úkon, pričom od podania sťažnosti ústavnému súdu nedostala ani odpoveď na žiadosť o odstránenie prietáhov v konaní z 27. júna 2003.

Sťažovateľka okrem toho uviedla, že 11. decembra 2002 podala okresnému súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia týkajúceho sa prenajímania jednej z nehnuteľností patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Okresný súd sťažovateľku vyzval 25. februára 2003 na zaplatenie súdneho poplatku a na predloženie zmluvy o podnájme predmetnej nehnuteľnosti. Keďže sa zmluva nenachádzala u sťažovateľky, navrhla listom z 5. marca 2003 zaslaným okresnému súdu, aby ju tento vyžiadal od odporcu. Nahliadnutím do súdneho spisu 23. júna 2003 sťažovateľka zistila, že od jej podania z 5. marca 2003 okresný súd nevykonával vo veci vydania predbežného opatrenia žiadny ďalší úkon. Napriek tomu, že sťažovateľka uviedla tieto skutočnosti, netrvala na tom (čo vyplýva aj z petitu jej sťažnosti), aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie aj v časti týkajúcej sa predbežného opatrenia.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a po vykonaní dokazovania vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľky Ing. Z. R. na prerokovanie a rozhodnutie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I vo veci spis. zn. 15 C 65/00 bolo porušené.

Prikazuje sa, aby Okresný súd Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 65/00 konal.

Sťažovateľovi sa priznáva finančné zadostučinenie vo výške 50 000,-- Sk.“

Keďže sťažnosť sťažovateľky spĺňala všetky zákonom predpísané náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2 a § 49 až 53 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/ 1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a ústavný súd nezistil žiadne dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ústavný súd ju uznesením zo 14. októbra 2003 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd listom zo 6. novembra 2003 obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o vyjadrenie k prijatej sťažnosti. Podpredsedníčka okresného súdu JUDr. T. R. K. vo svojom vyjadrení (Spr. 2169/03) doručenom ústavnému súdu 25. novembra 2003 uviedla:

„Zároveň si na začiatok nášho vyjadrenia dovoľujeme poukázať na skutočnosť, že navrhovateľka nevyužila svoje právo podať sťažnosť v zmysle ust. § 17 zák. č. 80/1992 Zb. v platnom znení. Jej sťažnosť by bola vedená na sekretariáte Okresného súdu Bratislava I a v súlade so zákonom o štátnej správe súdov by bola riadne prešetrená. Vedenie súdu by urobilo úkony potrebné k zabezpečeniu odstránenia akéhokolvek možného vzniku prieťahu v konaní v rámci možností personálneho obsadenia súdu.

S návrhom na začatie konania sa obrátila sťažovateľka (navrhovateľka) na Okresný súd Bratislava I dňa 16. 5. 2000. Konajúca sudkyňa úpravou zo dňa 7. 2. 2001 vyzvala právneho zástupcu navrhovateľky na zaplatenie súdneho poplatku v súlade so zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v platnom znení a až dňa 7. 1. 2002 dala pokyn kancelárii na doručenie návrhu odporcovi na vyjadrenie sa k nemu v súlade s Občianskym súdnym poriadkom. Dňa 15. 3. 2002 bolo doručené vyjadrenie odporcu k návrhu na začatie konania. Úpravou zo dňa 17. 7. 2002 požiadala sudkyňa právneho zástupcu navrhovateľky o doloženie listinných dokladov k návrhu. Dňa 11. 12. 2002 podala navrhovateľka návrh na vydanie predbežného opatrenia podľa ust. § 102 ods. 1 O. s. p. bez zaplatenia súdneho poplatku. Dňa 17. 12. 2002 bol právny zástupca navrhovateľky vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku v súlade so zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v platnom znení (výzva expedovaná z kancelárie okresného súdu 20. februára 2003 – pozn. ústavného súdu) a zároveň bol vyzvaný na doloženie potrebných listinných dokladov. Požadované doklady neboli súdu doručené s odôvodnením, že navrhovateľka ich nemá k dispozícii. Súdny poplatok bol uhradený dňa 5. 3. 2003. Dňa 8. 9. 2003, 1. 10. 2003 vyzvala konajúca sudkyňa odporcu na zaslanie požadovaného listinného dôkazu. Uznesením č. k. 15 C 65/00-55 zo dňa 15. 10. 2003 súd návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol.

Ako to vyplýva z priebehu konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 15 C 65/00 došlo k objektívnym prieťahom v konaní a to od 16. 5. 2000 do 7. 2.

2001, od 7. 2. 2001 do 7. 1. 2002 a v období od 17. 12. 2002 do 15. 10. 2003. Subjektívne zavinenie sudkyne zistené nebolo.

S poukazom na uvedené si dovoľujeme navrhnúť váženému Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby v prípade, že sťažnosti sťažovateľke vyhovie, v časti týkajúcej sa priznania primeraného finančného zadosťučinenia aby bola vzatá na vedomie skutočnosť, že zákonná sudkyňa vybavuje v oddelení 15 C (cca 600 vecí) vysoký počet pridelených vecí. Pri takomto pracovnom zaťažení náročnými právnymi vecami bol objektívny dôvod, že sudkyňa sa nemohla pravidelne venovať podaniu, ktoré najviac nemalo riadne náležitosti (nebol uhradený súdny poplatok v súlade so zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v platnom znení, nemalo doložené potrebné listinné dôkazy o ktoré svoj návrh navrhovateľka opierala). Z uvedeného dôvodu žiadam sťažnosť sťažovateľa v časti týkajúcej sa primeraného finančného zadosťučinenia zamietnuť, pretože aj navrhovateľka zastúpená právnym zástupcom nekvalifikovanými podaniami prispela k predĺženiu predmetného konania.“

Podpredsedníčka okresného súdu zároveň oznámila, že netrvá na ústnom prejednaní podanej ústavnej sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľky sa vo svojom oznámení doručenom ústavnému súdu 19. novembra 2003 vyjadril, že netrvá na ústnom prejednaní prijatej sťažnosti.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, ako aj práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola ... v primeranej lehote prejednaná...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 15 C 65/00 o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zohľadňuje svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne právoplatným súdnym rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu je konaním odstraňujúcim stav právnej neistoty účastníka konania len také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu 15 C 65/00 doručeného 1. decembra 2003 zistil nasledovné skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatoval, že predmetom konania pred okresným súdom je návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode, ktorý tvorí súčasť štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Namietané konanie nemožno hodnotiť ako právne zložité, hoci nemožno vylúčiť jeho faktickú zložitosť a časovú náročnosť dokazovania, keďže v zásadných veciach k dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva nedošlo. Napriek tomu by však pri sústreďenom postupe okresného súdu nemalo dochádzať k takým prietahom, ktoré by mali znaky zbytočných prietáhov v konaní.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na

prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na základe analýzy súdneho spisu sp. zn. 15 C 65/00 ústavný súd vyhodnotil správanie sťažovateľky počas celého priebehu namietaného konania ako aktívne a súčinnostné (raz požiadala o predĺženie lehoty na predloženie listinných dôkazov) a konštatoval, že sťažovateľka zásadne neprispela k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu.

Namietané konanie začalo na návrh sťažovateľky na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorý bol doručený okresnému súdu 16. mája 2000. Okresný súd vykonal prvý úkon vo veci 7. februára 2001 (takmer po 9 mesiacoch), keď vyzval navrhovateľku na zaplatenie súdnych poplatkov. Ústavný súd zistil ďalšiu nečinnosť v konaní okresného súdu v období od 7. februára 2001 do 7. februára 2002 (jeden rok), keď okresný súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k návrhu na začatie konania. Od tohto obdobia sa úkony súdu obmedzili na vyžiadanie listinných dôkazov (7. augusta 2002 a 20. februára 2003 od sťažovateľky a 17. septembra 2003 a 2. októbra 2003 od odporcu) a na výzvu na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na vydanie predbežného opatrenia (20. februára 2003). O návrhu na vydanie predbežného opatrenia v rámci tohto konania rozhodol súd po 10 mesiacoch od podania návrhu. Z predloženého spisu tiež vyplýva, že okresný súd až po viac ako dvoch rokoch začal so zabezpečovaním a overovaním dôkazov o niektorých nehnuteľnostiach, ktoré sú predmetom sporu.

Prietahy v konaní uznala vo vyjadrení k sťažnosti po jej prijatí na ústavnom súde aj podpredsedníčka okresného súdu v obdobiach od 16. mája 2000 do 7. januára 2002 a v období od 17. decembra 2002 do 15. októbra 2003.

Ústavný súd konštatoval, že vo veci samej zatiaľ ani po viac ako tri a pol roku nebolo nariadené žiadne pojednávanie a že okresný súd v tomto období ani nevykonal také úkony, ktoré by v okolnostiach prípadu smerovali k príprave meritórneho rozhodovania vo veci samej, a tým k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už viackrát vyslovil názor, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu na občianskoprávnom úseku a v tej súvislosti veľkého počtu nevybavených vecí nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodovanie s prietahmi vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vzal na vedomie všetky uvedené skutočnosti a vychádzajúc z nich rozhodol, že postupom okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 65/00 došlo k zbytočným prietahom v konaní v celkovej dĺžke 31 mesiacov, a teda k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 15 C 65/00 konal bez zbytočných prietahov.

2. V súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd zaoberal žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy za porušenie základného práva.

Sťažovateľka požadovala primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk z dôvodu „*viac ako trojročného trvania súdneho konania v dôsledku pretrvávajúcich neodôvodnených prietahov v predmetnej veci*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadi úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody.

Podľa názoru ústavného súdu porušenie základného práva sťažovateľky nemožno účinne odstrániť len vyslovením porušenia základného práva a prikázaním okresnému súdu, aby vo veci konal. Ústavný súd považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľke v dôsledku tejto skutočnosti vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, ktorá sa predĺžila zbytočnými prietahmi vo veci, zohľadňujúc tiež celkové okolnosti prípadu ústavný súd rozhodol priznať sťažovateľke sumu 25 000 Sk, ktorú považuje za primerané zadosťučinenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. decembra 2003